

ÚRAD VEREJNÉHO ZDRAVOTNÍCTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Trnavská cesta 52
P.O.BOX 45
826 45 Bratislava

Bratislava, 26. 04. 2022

Svetový imunizačný týždeň 2022

Dlhé mesiace sa pozornosť zdravotníkov oprávnene sústredila v prvom rade na očkovanie proti COVID-19 s cieľom ochrániť zdravie a životy čo najväčšieho počtu ľudí. Dostatočná zaočkovanosť vytvárala predpoklad na to, aby sa zmiernil nebezpečný tlak na limitované nemocničné kapacity a personál.

V čase, kedy pozorujeme zlepšovanie epidemiologickej situácie, sa opäť môžeme venovať osvetovým aktivitám, ktoré sa týkajú aj iných dôležitých vakcín proti nebezpečným nákazlivým ochoreniam.

V rámci Svetového imunizačného týždňa 2022 sme pripravili päť tematických oblastí očkovania. Niektoré z očkovaní, ktorým sa budeme venovať, u nás patria medzi povinné, iné medzi odporúčané. Aby ste mohli lepšie pochopiť význam týchto vakcín, vždy predstavujeme aj ochorenia, proti ktorým sú očkovacie látky určené.

Naším cieľom nie je vyľakať vás, ale vysvetliť, aké objektívne riziká má rozhodnutie nedať svoje dieťa či seba zaočkovať. Robíme to preto, lebo ľudia majú prirodzenú tendenciu sústrediť sa na vedľajšie účinky vakcín, no zabúdajú pritom, že vážne nežiaduce následky môže mať aj rozhodnutie nepodať vakcínu.

Nezabúdajte, že ak máte pochybnosti, môžete ich kedykoľvek prekonzultovať s odborníkom. V prípade, že máte otázky o očkovaní, okrem vášho ošetrojúceho lekára či pediatra ich môžete konzultovať aj v Poradniach očkovania, ktoré sú zriadené pri regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v SR.

Ďalšie informácie o očkovaní nájdete aj na weboch:

<https://www.ockovaniechrani.sk>

https://www.ockovaniechrani.sk//dokumenty/uvz_sr_brozura_ockovanie.pdf

1. Očkovanie po tridsiatke

POVZBUDENIE POTREBUJE KAŽDÝ, PO TRIDSIATKE AJ VAŠA IMUNITA

Povinné očkovanie sa netýka len detí, ale aj dospelých. Po dosiahnutí veku 30 rokov je potrebné absolvovať povinné preočkovanie proti záškrtu a tetanu. Takéto preočkovanie kombinovanou očkovacou látkou je podľa očkovacieho kalendára ďalej povinné každých 15 rokov. Očkovanie je hrazené z verejného zdravotného poistenia, nebudete zaň nič doplácať.

PREČO SA MAJÚ DOSPELÍ PREOČKOVAŤ PRÁVE PROTI TETANU A ZÁŠKRTU?

Kombinovaná očkovacia látka poskytuje ochranu pred dvoma nebezpečnými a potenciálne životu nebezpečnými chorobami. Tetanus a záškrt sú zákerné choroby preto, že k infekcii môže dôjsť nenápadne a úvodné príznaky nemusia byť dostatočne alarmujúce, aby ste vyhľadali potrebnú lekársku pomoc. Zdravotný stav infikovaného sa však môže rapídne zhoršiť, pričom nákaza dokáže spôsobiť vážne trvalé následky alebo smrť.

TETANUS:

- Tetanus nie je nákazlivý - infekcia sa nemôže kontaktom s nakazeným prenášať na ďalších ľudí. Ide o infekčné ochorenie nervového systému spôsobené toxínom, ktorý produkuje baktéria *Clostridium tetani*.
- Vstupnou bránou infekcie je otvorená rana, prípadne popálenina. Medzi laikmi sa za rizikové považujú tie rany, ktoré vznikli po vpichu starého klinca, respektíve iného ostrého či hrdzavého predmetu. Baktéria však do tela preniká aj omnoho nenápadnejším spôsobom, keď sa poranenie na koži znečistí špinou, hlinou či hnojom. K infekcii tak môže dôjsť napríklad pri práci na záhrade alebo v pri úraze v poľnohospodárstve, v dôsledku poškriabania či pohryzenia zvierateľom, ale aj prostredníctvom tříny či triesky.
- Baktéria v tele vylučuje toxín, ktorý sa krvou a lymfou môže dostať do nervových buniek. Inkubačný čas je 7 až 14 dní, ochorenie sa prejavuje kŕčmi žuvacieho svalstva, šijového svalstva a neskôr celého trupu pri plnom vedomí. Kŕče trupového svalstva sú bolestivé, extrémne nepríjemné a nebezpečné - neprirodzene ohýbajú chrbticu, hrozí poškodenie stavcov, poškodenie miechy a napokon ochrnutie, ktoré môže byť smrteľné. Najčastejšie však k úmrtiu dochádza pri kŕčoch dýchacieho svalstva, ktoré znemožnia pacientovi dýchať.
- Prekonaním tetanu človek nezíska voči ochoreniu imunitu a môže sa opätovne nakaziť.

ZÁŠKRT (DIFTÉRIA):

- Ochorenie spôsobuje odolná baktéria *Corynebacterium diphtheriae*, ktorá dokáže v tele vyprodukovať nebezpečný toxín. Nákaza sa prenáša vdychovaním kontaminovaného vzduchu. Prameňom nákazy je chorý človek. Inkubačný čas je od 2 do 5 dní.
- Infekcia začína nenápadne - postihuje mandle, hrtan a hltan. Bakteriálny toxín však ohrozuje srdce, obličky a nervový systém. Ochorenie sa preto vyznačuje častými srdcovými a neurologickými komplikáciami, najzávažnejšou formou je postihnutie hrtana, ktoré sa môže skončiť udusením v priebehu niekoľkých hodín.
- Záškrt patrí medzi ochorenia, ktoré sa zvlášť v rozvinutých krajinách darí držať pod kontrolou práve vďaka povinnému očkovaniu detí a preočkovaniu dospelých. V minulosti však býval najobávanejšou infekciou detského veku a krajiny, v ktorých zlyhal očkovací program, museli čeliť opätovnému zvýšenému výskytu nákazy, ako aj rozsiahlym epidémiám.

ČO AK STE POZABUDLI NA PREOČKOVANIE V DOSPELOSTI

V návale každodenných povinností sa vám mohlo stať, že ste zabudli absolvovať povinné preočkovanie v odporúčanom intervale, prípadne ste ani netušili, že sa vás preočkovanie už môže týkať. V tomto prípade kontaktujte svojho všeobecného lekára a informujte sa o ďalšom postupe.

V prípade, že máte akékoľvek ďalšie otázky o očkovaní, okrem vášho ošetrojúceho lekára sa môžete obrátiť aj na Poradne očkovania, ktoré sú zriadené pri regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v SR.

2. HPV

CHRÁNIŤ DOSPIEVAJÚCE DIEŤA JE VYČERPÁVAJÚCE, NO S VAKCÍNOU PROTI HPV BUDETE MAŤ O PROBLÉM MENEJ

Ludský papilomavírus (HPV) je medzi ľuďmi mimoriadne rozšírený - počas svojho života sa s ním stretnú až 4 z 5 ľudí.

HPV sa prenáša nielen pohlavným stykom, ale aj orálnym sexom, alebo pri kontakte s infikovanou kožou. Vzhľadom na to, ako mimoriadne rozšírené sú medzi ľuďmi vírusy HPV, môže k nákaze dôjsť aj u relatívne sexuálne zdržanlivých ľudí. Stačí jeden partner či kontakt a infekcia je možná, pričom s HPV je možné stretnúť sa kedykoľvek v priebehu života.

HPV MÁ U NÁS STOVKY OBETÍ ROČNE, TÝKA SA AJ MUŽOV

Celkovo existuje cez sto typov HPV vírusov, pričom okolo 40 z nich môže infikovať ľudské genitálie. Vo väčšine prípadov HPV infekcia postupne v priebehu 8 až 13 mesiacov zmizne sama bez toho, aby spôsobila zjavné príznaky alebo problémy. Niektoré z HPV vírusov však v tele pretrvávajú roky a môžu byť pôvodcom onkologických ochorení.

Najmenej 14 typov HPV vírusov dokáže spôsobiť rakovinu, ako napríklad rakovinu krčka maternice u žien. Práve rakovina krčka maternice je druhým najčastejším zhubným onkologickým ochorením u žien (po rakovine prsníka) vo veku 15 až 44 rokov. Na Slovensku ročne usmrtí viac než 200 žien. HPV vírus však postihuje a ohrozuje aj mužov.

Pretrvávajúca infekcia môže v horizonte niekoľkých rokov (aj s odstupom 10 až 15 rokov) spôsobiť zdravotné problémy, ako sú rakovina krčka maternice, penisu, vagíny, konečníka, vulvy, ústnej dutiny, nosohltanu a môže spôsobiť aj genitálne a análne bradavice.

Očkovanie môže výrazne znížiť riziko rozvoja HPV ochorenia u žien i mužov - účinne sa predchádza nákaze infekciou HPV a následnému rozvoju ochorenia. Toto odporúčané očkovanie však má význam aj v prípade HPV pozitívnych žien, kedy častokrát dochádza vďaka vakcíne k zlepšeniu zdravotného stavu.

VAKCÍNA JE NAJÚČINNEJŠIA V PUBERTE, 12-ROČNÍ JU MAJÚ ZDARMA

Očkovanie proti HPV je v istom smere jedinečné. Rakovina krčka maternice je totiž jediná rakovina, proti ktorej sa dá očkovať. Vieme jej nielen predchádzať, ale dokonca ju očkovaním priam úplne vytlačiť zo zoznamu ochorení.

Dôkazom je situácia v krajinách, ktoré dali väčší dôraz na očkovanie proti HPV a v ktorých sa vďaka účinnej prevencii rakovina krčka maternice postupne stáva minulosťou.

Dávame do pozornosti, že od mája 2022 bude deťom vo veku 12 rokov plne hradená 9-valentná vakcína, ktorá obsahuje 9 genotypov HPV vírusu. Presnejšie povedané, zo zdravotného poistenia začína byť táto odporúčaná vakcína proti HPV hradená hneď po dovŕšení 12 rokov dieťaťa a prestáva byť uhrádzaná na jeho 13. narodeniny. Očkovanie je vhodné pre dievčatá aj chlapcov.

Je jednoznačne v záujme dieťaťa, aby rodičia využili príležitosť ochrániť ho pomocou bezplatnej vakcíny proti HPV. Očkovanie v tínedžerskom veku, ešte pred začatím sexuálneho života, totiž znamená najvyššiu možnú, efektívnu a bezpečnú ochranu pred týmito mimoriadne rozšírenými vírusmi.

Očkovanie má význam aj v prípade, ak ste už začali aktívne sexuálne žiť, s vírusom HPV sa totiž môžete za život stretnúť opakovane. Vo všeobecnosti je HPV očkovanie odporúčané až do veku 26 rokov. Vakcína podaná vo vyššom než odporúčanom veku bude mať z viacerých dôvodov zníženú účinnosť, avšak lekár stále môže s ohľadom na iné významné faktory očkovanie odporučiť aj u starších dospelých.

V prípade, že máte otázky o očkovaní, okrem vášho ošetrojúceho lekára, pediatra či gynekológa sa môžete obrátiť aj na Poradne očkovania, ktoré sú zriadené pri regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v SR.

Ďalšie informácie o očkovaní, HPV a onkologických ochoreniach:

<https://www.ockovaniechrani.sk>

<https://www.nierakovine.sk/clanok/2022-03-04-ts-4-marec-je-svetovy-den-boja-proti-rakovine-krcka-maternice>

<https://onkoinfo.sk>

3. Varicella, rotavírusy

DETSKÉ CHOROBY SI NETREBA PRETRPIEŤ, ROTAVÍRUSOM A OVČÍM KIAHŇAM SA DÁ PREDÍŠŤ OČKOVANÍM

Mohlo by sa zdať, že niektoré detské choroby si proste musíme v mladosti len pretrpieť. Takáto predstava panuje najmä o ovčích kiahňach, no objavuje sa aj v prípade rotavírusov - tie môžu najmä maličkým deťom spôsobiť nebezpečné a bolestivé črevné ťažkosti, ktoré si často vyžadujú hospitalizáciu dieťaťa.

Proti uvedeným ochoreniam existuje účinná a vysoko bezpečná ochrana - odporúčané očkovanie proti ovčím kiahňam a odporúčané očkovanie proti rotavírusom dokážu ochrániť buď pred samotným ochorením, alebo pred jeho závažným priebehom.

Zmieňujeme to, pretože ovčie kiahne a rotavírusy sú u detí časté ochorenia, ktoré majú nepríjemné až vážne zdravotné dôsledky. Dokonca v prípade ovčích kiahní ich horšie ako dieťa môže znášať rodič, ktorý ich v mladosti neprekonal. Obzvlášť nebezpečné je, ak žena ochorie na varicellu v tehotenstve, čo môže viesť k závažnému poškodeniu plodu.

PREČO SA DAŤ ZAOČKOVAŤ PROTI OVČÍM KIAHŇAM A ROTAVÍRUSOM?

Tieto infekčné ochorenia sa môžu skomplikovať a mať nepríjemné či nebezpečné komplikácie. Očkovanie je účinný a bezpečný nástroj, ako telo nachystať na vysoko pravdepodobné stretnutie s vírusmi a zabrániť nákaze, prípadne aspoň zmierniť priebeh a minimalizovať dopady ochorenia.

ROTAVÍRUS

- Rotavírusová gastroenteritída je vírusové ochorenie, kedy je vírusom poškodený povrch výstelky čreva a dochádza k ťažkej forme gastroenteritídy – zápalu žalúdka a tenkého čreva.
- Rotavírusy sú vysoko nákazlivé a šíria sa fekálno-orálnym prenosom, čiže prenosom vírusu z infikovanej stolice na ruky a potom do úst. Rotavírusy sú vysoko odolné voči väčšine čistiacich prostriedkov, a preto sa deti môžu infikovať aj z prebaľovacích stolov, z hračiek, kontaminovaných predmetov a povrchov.
- Typickými príznakmi sú vodnaté hnačky, vracanie, bolesti alebo kŕče v bruchu, teplota. Ochorenie je sprevádzané pomerne výrazným nechutenstvom, plynatosťou, staršie deti sa sťažujú na bolesť bruška. Celé ochorenie trvá spravidla 5 až 8 dní.
- Počet ochorení spôsobených rotavírusmi narastá s prvými mesiacmi dieťaťa a najvyšší výskyt je medzi prvým a druhým rokom života. Do 5. roku života infekciu prekoná 95 % detí. Najväčšou komplikáciou býva dehydratácia z nadmernej straty tekutín a minerálov, pre ktorú môže dieťa skončiť v nemocnici.

Najlepšia prevencia rotavírusovej infekcie je očkovanie, ktoré v súčasnosti patrí medzi odporúčané. Rodič za túto vakcínu pre dieťa nič nedopláca, poisťovne ju na predpis od lekára plne uhrádzajú.

Prvou dávkou vakcíny sa očkuje v období 6. - 12. týždňa veku s tým, že očkovanie by malo byť kompletne do 22., resp. 24. týždňa veku dieťaťa (konkrétny časový interval závisí od použitej očkovacej látky a počtu dávok v rámci danej očkovacej schémy). Očkovanie je nastavené na úvodné týždne života dieťaťa preto, že práve u najmladších detí je vyššie riziko závažného priebehu ochorenia. Očkovacia látka sa podáva ústami formou sirupu a poskytuje ochranu pred závažným priebehom ochorenia.

OVČIE KIAHNE (VARICELLA)

- Ovčie kiahne sú vysoko nákazlivé vírusové ochorenie, ktoré spôsobuje herpetický vírus *varicella zoster*. Choroba sa prenáša vzduchom až na vzdialenosť asi 10 metrov alebo priamym dotykom s pľuzgierikmi chorého. Inkubačná doba je 14 až 21 dní.
- Najčastejšie ochorejú deti medzi prvým a piatym rokom života. Nakazené dieťa je infekčné už dva dni pred prvým výsypom a infekčnosť sa končí po zaschnutí posledných pľuzgierikov. Začiatok ochorenia môže vyzerat' ako prechladnutie. Dieťa je unavené, malátne, môže mať soplíky, zvýšenú teplotu. Tieto príznaky však u mnohých chýbajú. Pacient sa vysype nepríjemnými svrbivými vyrážkami po celom trupe, na tvári a vo vlasovej časti hlavy a obvykle sa dostaví aj teplota či horúčka.
- Vážnejšie stavy s komplikáciami sa môžu objaviť u detí do jedného roka u dospelých a ľudí so zníženou imunitou, kde sa môže vyskytnúť zápal mozgu, zápal pľúc, postihnutie obličiek, neurologické poruchy, postihnuté môžu byť aj iné orgány.
- Dospelí ochorenie častokrát znášajú ťažšie. Ovčie kiahne u dospelých zvyšujú riziko vzniku neplodnosti, u tehotných žien aj riziko poškodenia plodu.
- Rodičia, ktorí v detstve neprekonali ovčie kiahne alebo proti nim neboli zaočkovaní, riskujú, že sa pri kontakte s vírusom nakazia a sami budú s nepríjemným ochorením bojovať v čase, kedy potrebujú zaopatriť vyrážkami obsypané dieťa.
- Ten istý vírus, ktorý spôsobuje ovčie kiahne, môže počas života zapríčiniť aj bolestivý a mimoriadne nepríjemný pásový opar. Vírus totiž po prekonaní ovčích kiahní pretrváva v tele a v období silnej stresovej záťaže môže opäť prepuknúť vo forme pásového oparu. Očkovaním znižujete aj riziko, že vás aktivizovaný vírus neskôr opäť zdoľá touto "dospeláckou" verziou ochorenia.

Očkovanie proti ovčím kiahňam je odporúčané a plne hrazené pacientom. Existuje aj vakcína proti pásovému oparu, ktorá je určená pre ľudí vo veku od 50 rokov.

Ak máte otázky o očkovaní, okrem vášho ošetrojúceho lekára či pediatra sa môžete obrátiť aj na Poradňu očkovania, ktoré sú zriadené pri regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v SR.

4. Pneumokoky, meningokoky

„KOKY“, KTORÉ DOKÁŽU OHROZIŤ ŽIVOT. KOMU SA OPLATÍ OČKOVANIE PROTI MENINGOKOKOM A KTO POTREBUJE OČKOVANIE PROTI PNEUMOKOKOM?

Hoci sa podobajú názvom, pneumokoky a meningokoky sú dva rôzne typy baktérií. Kým pneumokokové infekcie vyvoláva baktéria *Streptococcus pneumoniae* retiazkovitého tvaru, za meningokokové infekcie je zas zodpovedná baktéria *Neisseria meningitidis* s typickým tvarom dvoch spojených kávoových zrníek.

Dvojicu baktérií spája fakt, že hoci sú medzi ľuďmi pomerne rozšírené a nemusia na seba vôbec upozorniť, obe zároveň dokážu spôsobiť aj nebezpečný zápal mozgových blán (meningitídu) a iné životu nebezpečné stavy.

A spája ich tiež to, že proti každej z nich je možné chrániť sa bezpečným a účinným očkovaním. Proti pneumokokom je očkovanie povinné u detí a tiež u osôb umiestnených v zariadeniach sociálnych služieb, proti meningokokom je očkovanie odporúčané.

PREČO JE OČKOVANIE PROTI PNEUMOKOKOM DÔLEŽITÉ?

- Pneumokoky sa vyskytujú celosvetovo, sú bežnou súčasťou ľudskej mikroflóry. Problém nastáva pri výraznom znížení odolnosti jednotlivca a zároveň aktivácii baktérií pneumokokov, ktoré organizmus prestane kontrolovať.
- Pneumokokové infekcie majú veľmi pestré príznaky a spôsobujú široké spektrum zdravotných problémov - od ľahkých ochorení dýchacích ciest po ťažké zápaly pľúc, stredného ucha, otravu krvi, meningitídu až po ďalšie život ohrozujúce ochorenia.
- Pneumokokový zápal pľúc začína väčšinou náhle s vysokou teplotou, zimnicou a vykašliavaním malého množstva hlienu hrdzavej farby. Pneumokoková meningitída je veľmi často sekundárnym ochorením po pneumokokovom zápale stredného ucha alebo po úraze. Pôvodcom nákazy je *Streptococcus pneumoniae* (v súčasnosti je známych viac ako 80 sérotypov), ktorý bežne kolonizuje sliznicu horných ciest dýchacích, kde je súčasťou normálnej mikroflóry. K prenosu dochádza pri priamom kontakte kvapôčkami a slinami. Inkubačný čas je 1 až 3 dni.
- Nebezpečné sú ochorenia najmä u najmenších detí a starších ľudí, respektíve u ďalších skupín obyvateľstva, ktoré majú zníženú odolnosť voči infekciám. Očkovanie proti pneumokokom má význam nielen u detí a starších ľudí v zariadeniach sociálnych služieb, ale vo všeobecnosti u starších ľudí či u osôb s oslabenou imunitou. Preto, ak máte záujem o očkovanie proti pneumokokom, obráťte sa na svojho všeobecného lekára, ktorý vám poskytne bližšie informácie a očkovanie zabezpečí.

PREČO DAŤ ZAOČKOVAŤ SVOJE DIEŤA PROTI MENINGOKOKOM?

- Meningokok bežne osídľuje sliznicu horných dýchacích ciest v rámci bežnej mikrobiálnej flóry. Odhaduje sa, že každý desiaty až dvadsiaty dospelý človek je bezpríznakový nosič meningokoka, pričom drvivá väčšina o jeho prítomnosti v nosohltane ani netuší, keďže u nich nemusia vzniknúť žiadne zdravotné problémy.
- Z nosiča sa meningokok prenáša na druhú osobu pri kašľaní, kýchaní, bozkávaní alebo pri dlhodobjšom rozprávaní v tesnej blízkosti vnímavého človeka.
- V závislosti od citlivosti, imunity a celkového stavu príjemcu sa u neho môže, ale aj nemusí vyvinúť meningokokové ochorenie, alebo sa človek môže, ale aj nemusí stať ďalším nosičom. Zdrojom nákazy sú aj choré osoby, preto je potrebné v ich blízkosti zvýšiť opatrnosť.
- Invazívne meningokokové ochorenia ohrozujú najviac deti do štyroch rokov, zvlášť dočatá s nezrelým imunitným systémom.

- Okrem dojčiat a malých detí patria k rizikovým skupinám adolescenti a mladí dospelí, ľudia nad 65 rokov, zvýšené riziko majú i ľudia s vrodenými a získanými poruchami imunity alebo tí, ktorí sa liečia preparátmi na potlačanie imunity.
- Prepuknuté ochorenie má prevažne prudký a ťažký klinický priebeh a v našich podmienkach zhruba každý desiaty prípad chorých končí smrťou napriek intenzívnej zdravotnej starostlivosti. Baktéria môže spôsobiť hnisavý zápal mozgových blán, otravu krvi, zápal pľúc, krvácanie do nadobličiek a do ďalších orgánov, ktoré postupne prestávajú fungovať a tento stav je už nezvratný. Pri perakútnom rozvoji septického šoku môže chorý zomrieť do 12-24 hodín od vzniku prvých príznakov.
- Po prekonaní ochorenia má približne 20 - 30 % ľudí trvalé následky. Závažné sú hluchota, slepota, postihnutie srdca, amputácie prstov alebo celých končatín, neurologické zmeny – epileptické stavy, obrna tvárových nervov, psychomotorická retardácia a iné.

Pred invazívnymi meningokovými ochoreniami je najvhodnejšou a najefektívnejšou ochranou očkovanie, ktoré je lekármi odporúčané. Na Slovensku sú dostupné vakcíny, ktoré dokážu zabrániť vzniku vážnych smrteľných ochorení vyvolaných významnými séroskupinami (ABCYW) meningokokov. Proti niektorým séroskupinám (ACYW) je možné dať dieťa zaočkovať už od 6. týždňa života a proti iným (B) od 2 mesiaca života - ide o vhodnú ochranu v čase, keď budete chcieť dieťa predstaviť aj širšej rodine a známym.

Rovnako je výhodné byť vyzbrojený ochranou voči týmto vysoko nebezpečným baktériam do budúcnosti pri cestovaní do krajín, kde je ich výskyt oveľa vyšší ako na Slovensku. Počet očkovacích dávok a posilňujúca dávka závisia od veku jedinca. Vakcíny sčasti hradia niektoré zdravotné poisťovne. O výbere najvhodnejšej vakcíny je vhodné poradiť sa s ošetrojúcim lekárom.

Ak máte otázky o očkovaní, okrem vášho ošetrojúceho lekára či pediatra sa môžete obrátiť aj na Poradne očkovania, ktoré sú zriadené pri regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v SR.

Ďalšie informácie o očkovaní a spomínaných ochoreniach:

<https://www.ockovaniechrani.sk>

https://www.uvzsr.sk/docs/letaky/meningokok_letak.pdf

https://www.ockovaniechrani.sk//dokumenty/uvz_sr_brozura_ockovanie.pdf

5. MMR (osýpky, mumps, rubeola)

MMR VAKCÍNA TVORÍ ZÁKLADY OCHRANY VÁŠHO DIEŤAŤA, NEPODCEŇUJTE JU

Povinné očkovanie MMR vakcínou ponúka deťom účinnú a bezpečnú ochranu pred osýpkami, mumpsom a rubeolou. Očkovanie pozostáva z dvoch dávok, pričom prvú dostane dieťa medzi 15. a 18. mesiacom života a druhú v piatom roku života, teda po dosiahnutí 4 rokov*. Cieľom je, aby bolo dieťa v čase nástupu do školy už riadne zaočkované. (*Upozorňujeme, že ročníky narodené pred rokom 2016 sú podľa predošlej stratégie očkované druhou dávkou až v 11. roku života.)

Základné očkovanie proti osýpkam, mumpsu a ružienke posledné roky nedosahuje na úrovni krajov 95 % percent, teda potrebnú hranicu zaočkovanosti, ktorá vytvára kolektívnu imunitu.

Niektorí rodičia sa vakcíny v minulosti obávali, pretože bola nepodložene spájaná s mýtom, že spôsobuje autizmus. Objektívne vedecké dôkazy, ktoré by podporovali súvislosť s očkovaním, však neexistujú.

Fámy o tom, že MMR vakcína spôsobuje autizmus, vznikli ešte v roku 1998 a vychádzajú z manipulatívnej štúdie Andrewa Wakefielda, ktorú zverejnil časopis Lancet. Wakefield svojím výskumom na malom počte detí naznačoval, že existuje spojenie medzi MMR vakcínou a autizmom, a túto domnienku pomocou masmédií rozšíril do celého sveta. Trvalo 12 rokov, kým sa podarilo Wakefielda usvedčiť z porušenia etiky vo vzťahu k detským pacientom a podvodu, čo ho stálo lekársku licenciu. Až vtedy časopis Lancet článok definitívne stiahol. Od roku 1995 sa zároveň uskutočnilo mnoho metodicky robustnejších epidemiologických štúdií, ktoré poctivo a detailne skúmali príčinnú súvislosť medzi očkovaním a vznikom autizmu. Wakefieldove domnienky sa nepotvrdili, žiadne spojenie medzi autizmom a MMR vakcínou sa nenašlo.

PREČO IDE O NEBEZPEČNÉ OCHORENIA?

Osýpky (morbilli)

- vysoko nákazlivé a najzávažnejšie vírusové ochorenie detského veku, šíri sa rýchlo vzduchom (kvapôčkovou infekciou) a infekčným aerosólom vznikajúcim pri kašľaní a kýchaní. Prameňom pôvodcu nákazy je chorý človek. Prakticky každý bez imunity proti osýpkam po kontakte s chorým ochorie
- ochorenie sa spočiatku prejavuje únavou, nechutenstvom, zvýšenou teplotou, nádchou, kašľom, zápalom spojiviek, svetloplachosťou. V tejto fáze bývajú na sliznici v ústach v oblasti stoličiek belavé škvrny so začervenaným okolím, takzvané Koplikove škvrny. Po niekoľkých dňoch nastupuje horúčka a objavuje sa tmavočervená splývavá vyrážka, najprv na záchlaví, potom na tvári, krku, trupe, bruchu a končatinách. Inkubačný čas je v priemere 10 dní, infekčnosť pacienta trvá 4 dni pred objavením vyrážky a 4 dni po objavení vyrážky
- závažnosť ochorenia spočíva najmä v častých komplikáciách, ako sú zápaly pľúc, priedušiek, uší a centrálného nervového systému (zápal mozgu). Ochorenie má najproblematickejší priebeh u detí do troch rokov a dospelých.

Mumps (parotitída, príušnice)

- vírusové infekčné ochorenie, šíri sa vzduchom, kontaminovaným výlučkami horných dýchacích ciest chorého
- ochorenie sa prejavuje zápalom príušných slinných žliaz, sprevádza ho horúčka, malátnosť, bolesti hlavy a svalov
- častou komplikáciou, najmä u adolescentov, je zápal semenníkov a nadsemenníkov, pričom po prekonaní zápalu môže s veľkou pravdepodobnosťou vzniknúť neplodnosť. U dospelých ide často o zápal mozgových blán, mozgu a pankreasu. Mumps môže byť aj príčinou straty sluchu.

- Inkubačný čas je 10 až 14 dní.

Ružienka (rubeola)

- vírusové infekčné ochorenie, šíri sa vzduchom, ktorý je kontaminovaný výlučkami horných dýchacích ciest chorého, k prenosu môže dôjsť aj cez kontaminované predmety. Inkubačný čas je 14 až 21 dní.
- ochorenie sa najskôr vyznačuje drobnou svetloružovou vyrážkou na tvári, rýchlo sa šíriacou aj na trup. Výsevu vyrážky predchádza zdurenie lymfatických uzlín. Medzi časté komplikácie patrí bolesť až zápal najmä drobných kĺbov, zvýšená teplota, kašeľ, nádcha
- pre tehotné ženy a ich nenarodené deti predstavuje veľké nebezpečenstvo – ak sa žena nakazí ružienkou v prvom trimestri, dieťa sa s veľkou pravdepodobnosťou narodí s postihnutím zraku, sluchu, poškodením mozgu, vrodenou srdcovou chybou alebo s duševným postihnutím (kongenitálny rubeolový syndróm). Tehotenstvo sa môže skončiť potratením plodu alebo narodením mŕtveho plodu.

Vzhľadom na závažné a možné celoživotné následky týchto infekcií má ohromný a nesporný význam týmto ochoreniam predchádzať očkovaním. Ak je v súčasnosti k dispozícii účinná očkovacia látka, prečo hazardovať so zdravím detí odmietaním tejto prevencie? Vakcína je plne hrazená zo zdravotného poistenia a je súčasťou stratégie povinného očkovania na území Slovenska.

Ak máte otázky o očkovaní, okrem vášho ošetrojúceho lekára či pediatra sa môžete obrátiť aj na Poradne očkovania, ktoré sú zriadené pri regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v SR. Nestaňte sa obeťou dezinformácií. Dôverujte radšej poznatkom a skúsenostiam odborníkov, ktorých poslaním je chrániť zdravie vás a vašich najbližších.

**Epidemiológovia a pracovníci národných referenčných centier z Úradu verejného zdravotníctva
a regionálnych úradov verejného zdravotníctva**